

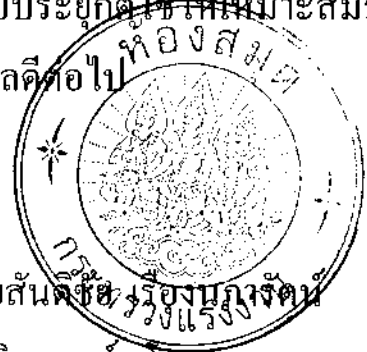
(1)

คำนำ

การจัดทำกรณีศึกษาโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้าน ตำบลท่าวังทอง และตำบลคงสุวรรณ ที่ดำเนินการตามโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านจังหวัดพะเยาครั้งนี้ เนื่องจากผู้ศึกษาเห็นว่าโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านเป็นโครงการหนึ่งในโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมเสนอ ซึ่งรัฐบาลเห็นชอบโดยคาดหวังว่าโครงการดังกล่าวจะช่วยกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการอยู่แล้วในหมู่บ้าน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการและขยายการตลาด รวมทั้งกระตุ้นให้นำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมาขยายผลเป็นการจัดสวัสดิการชุมชนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

กรณีศึกษาโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้าน ตำบลท่าวังทอง และตำบลคงสุวรรณ ครั้งนี้ได้ใช้ระเบียบหลักเกณฑ์และแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เป็นกรอบและแนวทางการศึกษา เพื่อจะได้ให้เห็นภาพรวมของการปฏิบัติงาน แล้วนำปัญหาอุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพที่ได้ส่งเสริมในหมู่บ้านและการฝึกอาชีพเพื่อสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชนต่อไป

ผู้ศึกษาขอขอบคุณบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ แสดงความคิดเห็นและให้คำปรึกษาในการจัดทำเอกสารกรณีศึกษานี้และหวังว่าเอกสารนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องและนำไปประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาอาชีพของชาวบ้านและการรวมกลุ่มเพื่อให้เกิดผลดีต่อไป

เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 5

ว 12.05.6
ป3480
2545
ก.2

ห้องสมุดกระทรวงแรงงาน

-06443- 06423
บัณฑิตอาสา กับการพัฒนา

06443

(2)

บทคัดย่อ

การศึกษาโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ ในปีงบประมาณ 2544 ได้ดำเนินการในพื้นที่ 2 ตำบล คือกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และกลุ่มทำไม้กวาด ตำบลคงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ภายใต้ชื่อ โครงการฝึกอบรมสัมมนาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสังคม และเศรษฐกิจในหมู่บ้านจังหวัดพะเยา เพื่อขยายผลกลุ่มอาชีพที่ดำเนินการใน ตำบลอยู่แล้ว ให้ครบทุกหมู่บ้าน โดยสอดคล้องกับ นโยบาย 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ของรัฐบาล มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพในตำบลในการบริหารโครงการ การตลาดและจัดสวัสดิการสังคมชุมชนในหมู่บ้านให้มี ประสิทธิภาพ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเป็นการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้าน ตำบลให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ให้ยั่งยืนตลอดไปและเพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานในระหว่างการดำเนินงานหรือได้ดำเนินการสิ้นสุดลงแล้วเพื่อศึกษาถึงการปฏิบัติงานในพื้นที่ว่าได้ผลเป็นอย่างไรมีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง

วิธีการศึกษาและการเก็บข้อมูลได้มาจาก (1)การทำประชาคมหมู่บ้าน ตำบลของคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านและเจ้าหน้าที่ อบต. (2) การวิเคราะห์เอกสาร โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้าน (3)สนทนากลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการ (4) วิธีการสังเกตในพื้นที่ปฏิบัติงานในฐานะผู้ประสานงานโครงการ(5)ใช้แบบสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม และสมาชิกของกลุ่มโดยการสุ่ม 15 รายเป็นกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง 8 รายและกลุ่มทำไม้กวาด 7 ราย

แนวคิดในการดำเนินโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ โดยหวังว่าเมื่อศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านบริหารจัดการทางธุรกิจได้กำไร จะแบ่งปันกำไรไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านหรือชุมชนตัวเอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินโครงการดังนี้ (1) การทำประชาคม (2) การศึกษาดูงาน(3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (4) การพัฒนาการตลาด

การจัดสรรสวัสดิการสังคมของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุและกลุ่มทำไม้กวาดได้แบ่งปันกำไรดังนี้

1. กลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง มีสมาชิกของกลุ่ม 70 คน เงินทุนของกลุ่ม 30,000 บาทผลการดำเนินงานเริ่มตั้งแต่จัดกลุ่มมีการดำเนินงาน 14 ครั้งผลิตน้ำพริก 1509 กระป๋อง จำหน่ายได้เงิน 13,275 บาท ได้กำไร

(3)

5,121 บาท มีการจัดสรรผลกำไรแบ่งปันสมาชิก 512 บาท หรือร้อยละ 10 สมทบกองทุน ศสพ. 250 บาท หรือร้อยละ 5 นอกนั้นใช้ในการลงทุนเช่นซื้อวัสดุการผลิตและส่งเสริมสมาชิกอบรม เรื่องการตลาดและการหีบห่อ

2. กลุ่มทำไม้กวาดมีสมาชิกของกลุ่ม 55 คน เงินทุนของกลุ่ม 15,000 บาท ผลการดำเนินงานเริ่ม ตั้งแต่จัดกลุ่มมีการดำเนินงานได้กำไร 10,000 บาทมีการจัดสรรผลกำไรแบ่งปันสมาชิก 1000บาท หรือ 0.50 บาทต่อด้าม สมทบกองทุน ศสพ. 1,000 บาท หรือ 0.50 บาทต่อด้าม นอกนั้นใช้ในการลงทุนเช่นซื้อวัสดุการผลิตและส่งเสริมสมาชิกอบรมเรื่องการตลาด

จากการศึกษาการดำเนิน โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและ ตำบลคงสุวรรณ พบว่าดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ในด้านประสิทธิภาพ ดำเนิน การได้ปริมาณงาน(กิจกรรม)ตามที่กำหนดไว้ ในด้านประสิทธิผล มีทั้งที่บรรลุวัตถุประสงค์และ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการทั้งนี้เพราะมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือการตลาดเมื่อเพิ่มกลุ่มผลิตมากขึ้นมีการผลิตเพิ่มขึ้นทำให้ไม่ สามารถหาตลาดรองรับผลผลิตได้ ปัญหาและอุปสรรครองลงมาได้แก่ สมาชิกของกลุ่มไม่ค่อยให้ ความร่วมมือ ในการดำเนินการ มีการชำนานงานน้อยและผลิตสินค้าไม่ได้มาตรฐาน การไม่มี อย. รับรอง.ในอนาคตอาจจะมีปัญหาการเป็นหนี้ของกลุ่มเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการกู้ยืมเงิน

สำหรับข้อเสนอแนะในแต่ละกลุ่มอาชีพทั้ง 2 กลุ่ม (1) ควรมีการรวมกลุ่มระหว่างกลุ่มอาชีพที่มี อยู่เดิมและกลุ่มอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในรูปสหกรณ์ (2) ควรมีการฝึกยกระดับฝีมือสมาชิกของกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหการผลิตที่ไม่ได้มาตรฐาน และเพิ่มโอกาสการแข่งขัน (3) ควรมีการขายตลาดไป ร้านค้าชำในลักษณะฝากขายสินค้า (4) ควรขยายผลโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านไปยังหมู่บ้านอื่นเพื่อเป็นการสร้างงานและรายได้ (5) ควรให้ทุกหน่วยงานกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคมภายในจังหวัด ได้มีส่วนร่วมดำเนินพัฒนากลุ่มอาชีพอื่นๆเหมือนโครงการนี้ (6) ควรศึกษาวิธีการหาเสียงของนักการเมืองหรือเอกชน โดยใช้สวัสดิการสังคมในการหาเสียงจน สำเร็จมาปรับเป็นนโยบายของรัฐพร้อมปฏิบัติ (7) ควรมีการจัดทำข้อมูลการฝึกอาชีพของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอและจังหวัดที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้เพื่อป้องกันการซ้ำซ้อนและการรับจ้าง ฝึกอาชีพและเป็นการจัดทำทะเบียนอาชีพ วิทยากร ความยั่งยืนของ โครงการในภาพรวมของตำบล อำเภอและจังหวัดต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(1)
บทกัตย่อ	(2) - (3)
สารบัญตาราง	(6)
สารบัญภาพประกอบ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ประวัติความเป็นมา	1
1.2 ขั้นตอนเตรียมการดำเนินงาน	1
1.3 แนวคิดและความสำคัญของโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบล ทำวังทองและตำบลคง สุวรรณ	2
1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.5 ขอบเขตการศึกษา	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.7 นิยามศัพท์	4
บทที่ 2 แนวคิด หลักการ และนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรชุมชนอย่างเป็นระบบ	5
2.2 หลักการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน	7
2.3 การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ	11
2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วม	12
2.5 การทำงานเป็นทีม (TEAM WORK)	13
2.6 การตลาด	15
2.7 นโยบายและหลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์	17

บทที่ 3	ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และวิธีการศึกษา	22
3.1	ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่	22
3.2	วิธีการศึกษา	32
บทที่ 4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	51
4.1	สรุปผลการศึกษา	51
4.2	สิ่งที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและความล้มเหลว ปัญหา อุปสรรคของโครงการ	58
4.3	ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	60
	บรรณานุกรม	61
	ภาคผนวก	62-68

สารบัญตาราง

ตารางที่

3.1 จำนวนประชากรของตำบลคงสุวรรณ	23
3.2 ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของตำบลคงสุวรรณ	26
3.3 จำนวนประชากรของตำบลท่าวังทอง	28
3.4 ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของตำบลท่าวังทอง	31
3.5 รายชื่อตัวแทนกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋องในแต่ละหมู่บ้านของ ตำบลท่าวังทอง	49
3.6 รายชื่อตัวแทนกลุ่มทำไม้กวาดในแต่ละหมู่บ้านของตำบลคงสุวรรณ	50

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่

3.1 การทำประชาคมของตำบลท่าวังทอง	33
3.2 การศึกษาดูงานของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง	34
3.3 การฝึกอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง	35
3.4 การพัฒนาการตลาด	36
3.5 การทำประชาคมของตำบลคงสุวรรณ	41
3.6 การศึกษาดูงานของกลุ่มทำไม้กวาด	42
3.7 การฝึกอาชีพทำไม้กวาด	43
3.8 การพัฒนาการตลาด	44

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ประวัติความเป็นมา

โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ เกิดขึ้นตามโครงการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2544 ตามที่สำนักงานประมาณเสนอ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้รับงบประมาณสนับสนุน 5,700,000 บาทดำเนินการในพื้นที่ 14 จังหวัดภาคเหนือโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานคือเพื่อรวบรวมความสำเร็จของโครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF)และขยายผลโดยกระบวนการเรียนรู้ให้ศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจประจำหมู่บ้านที่ได้จัดทำโครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคมและโครงการรวมกลุ่มประกอบอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.ไว้แล้วให้มีความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโครงการและขยายการตลาดรวมทั้งกระตุ้นให้นำผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวมาขยายผลเป็นการจัดสวัสดิการชุมชนในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

จังหวัดพะเยาได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการตามโครงการจำนวน 335,500 บาทดำเนินการภายใต้ชื่อโครงการฝึกอบรมสัมมนาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้าน จังหวัดพะเยาได้ดำเนินงานฝึกอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ในพื้นที่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และอาชีพทำไม้กวาด ตำบลคงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

1.2 ขั้นตอนเตรียมการดำเนินงานของโครงการ

จังหวัดพะเยาโดยสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยาได้ดำเนินการตามโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ ดังนี้

1. ได้เตรียมการโดยประสานงานกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยาคัดเลือกตำบลเป้าหมายจำนวน 2 ตำบลซึ่งมีศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจประจำหมู่บ้าน 10-30 ศูนย์และมีโครงการกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF)กลุ่มอาชีพต่างๆที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม,อบต. หรือหน่วยงานอื่นๆโดยมีศูนย์ส่งเสริมวิสาหกิจประจำหมู่บ้านมีส่วนร่วมในกระบวนการและคาดว่าจะสามารถพัฒนาต่อเนื่องให้เกิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ได้
2. ได้จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านจังหวัดพะเยามีเป้าหมายดำเนินการพัฒนาอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋องในพื้นที่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และอาชีพทำไม้กวาด ตำบลคงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ใช้งบประมาณดำเนินงาน 335,500 บาท

1.3 แนวคิดและความสำคัญของโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ

โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านดำเนินการ โดยมีแนวคิดที่ว่าสังคมหรือชุมชนหรือบุคคล เมื่อมีรายได้เพียงพอช่วยเหลือตัวเองได้แล้วจะแบ่งปันผลประโยชน์หรือเงินทองของตัวเองไปให้แก่ผู้อื่น กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจึงได้กำหนดให้สมาชิกกลุ่มอาชีพที่เข้าร่วมโครงการเป็นคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเมื่อดำเนินการทางธุรกิจได้กำไรแล้วแบ่งปันกำไรบางส่วนสู่ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเพื่อให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านนำไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านโอกาสต่อไป

จังหวัดพะเยาโดยสำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยาได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ จำนวน 335,500 บาทเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านทำให้ชาวบ้าน 25 หมู่บ้าน 2 ตำบลได้รับประโยชน์ดังนี้

1. มีงานทำและอาชีพเพื่อลดปัญหาการว่างงานของชุมชน
2. ทำให้สมาชิกของกลุ่มมีรายได้เป็นเสริมสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
3. ทำให้ตำบลท่าวังทองอำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีน้ำพริกบรรจุกระป๋องเป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล
4. ทำให้ ตำบลคงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีไม้กวาดเป็นหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมนโยบายของรัฐบาล
5. ทำให้ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเข้มแข็งสามารถให้การสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น
6. เป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มอาชีพในเรื่องการทำประชาคม การรวมกลุ่ม การจัดสวัสดิการสังคม การผลิตและการตลาด

1.4 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบกระบวนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณ บรรลุเป้าหมายเพียงใด
 - 1.1 ในด้านพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือจัดสวัสดิการของสมาชิก
 - 1.2 ในด้านการพัฒนาการเรียนรู้การหาวัสดุการผลิต และการตลาดของกลุ่ม
 - 1.3 ในด้านการบริหารจัดการของกลุ่มเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์
2. เพื่อทราบการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มให้แก่ชุมชนจากผลการดำเนินงานของกลุ่ม
3. เพื่อทราบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

1.5 ขอบเขตการศึกษา

1. พื้นที่ศึกษาได้แก่พื้นที่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ 39.285 ตารางกิโลเมตรและพื้นที่ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีเนื้อที่ 65 ตารางกิโลเมตรรวมพื้นที่ศึกษา 104.285 ตารางกิโลเมตร

2. วิธีการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ศึกษาจากการเป็นผู้ประสานงานกลุ่ม ร่วมดำเนินการ ร่วมรับทราบและแก้ปัญหาในระหว่างดำเนิน โครงการและการสัมภาษณ์เมื่อสิ้นสุดโครงการของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่มคือ

2.1 กลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ในพื้นที่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีสมาชิกเริ่มแรกเป็นคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้าน และผู้สนใจจาก 14 หมู่บ้าน ในตำบลท่าวังทอง หมู่บ้านละ 5 คน เป็น 70 คน

2.2 กลุ่มทำไม้กวาด ตำบลดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา มีสมาชิกเริ่มแรกเป็นคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ราษฎรประจำหมู่บ้านและผู้สนใจจาก 11 หมู่บ้านในตำบลดงสุวรรณหมู่บ้านละ 5 คนเป็น 55 คน

3. ระยะเวลาศึกษาและวิธีเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลเริ่มตั้งแต่การดำเนินโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลดงสุวรรณ ระหว่างเดือนสิงหาคม 2544-มีนาคม 2545 ดังนี้

1. ระหว่างดำเนินโครงการได้ข้อมูลจากการทำประชาคมของหมู่บ้าน ตำบล การศึกษาดูงาน การฝึกอาชีพ และการพัฒนาการตลาด

2. สิ้นสุดการดำเนินโครงการช่วงเดือนตุลาคม 2544-มีนาคม 2545 ได้ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มโดยการสุ่ม 15 ราย เป็นกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง 8 รายและกลุ่มทำไม้กวาด 7 รายตัวอย่างตามแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว

3. ผู้รับผิดชอบโครงการ 2 คน ผู้ทำการศึกษาเป็นผู้ประสานงานโครงการ โดยได้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกตและสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิกของกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและกระบวนการดำเนินงาน โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลดงสุวรรณ
2. ได้ทราบและมีความรู้ความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคและสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลดงสุวรรณ
3. ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาที่มีระเบียบวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์อันจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบได้

1.7 นิยามศัพท์

นิยามศัพท์

โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทอง และตำบลดงสุวรรณ หมายถึง โครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านจังหวัดพะเยา ที่ดำเนินการในท้องที่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และตำบล ดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้จังหวัดพะเยา

การทำประชาคม หมายถึง กระบวนการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างชุมชนหมู่บ้าน หน่วยงาน กลุ่มองค์กรและภาคพัฒนาฝ่ายต่าง ๆ ในระดับตำบล ที่มีความสนใจและตระหนักในความรับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินงานการพัฒนาของตำบล หมู่บ้าน โดยมีบทบาทในการจัดการระดมพลังพัฒนาของฝ่ายต่าง ๆ ในลักษณะเวทีพบปะ แลกเปลี่ยนความคิด ข้อมูลข่าวสาร ค้นหาข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับทิศทางและแนวทางการพัฒนาของชุมชน

กองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม(SIF =Social Investment Fund) หมายถึง กองทุนเพื่อสังคมที่กระทรวงการคลังมอบหมายให้ธนาคารออมสินเป็นผู้บริหารจัดการ มีเป้าหมายหลัก เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนทั้งในชนบทและในเมืองและเพื่อการฟื้นฟูสังคมจากวิกฤต ตลอดจนงานส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียงที่นำไปสู่การพึ่งตัวเองในระยะยาว โดยให้การสนับสนุนงบประมาณแก่กิจกรรมหรือโครงการที่เสนอโดยองค์กรท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ องค์กรชุมชน องค์กรชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. เป็นต้น

บทที่ 2

แนวคิด หลักการ และนโยบาย ที่เกี่ยวข้อง

2.1 กระบวนการเรียนรู้ขององค์กรชุมชนอย่างเป็นระบบ

2.1.1 การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบหนึ่งของแนวคิดในการพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมคือการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นั่นก็คือ คิดให้ลึกเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) คิดให้กว้างอย่างสร้างสรรค์ (Creative Thinking) คิดในภาพรวมทั้งระบบ (Systems Thinking)

2.1.2 มิติที่ซับซ้อนของการเรียนรู้ชุมชน

ในความเป็นจริงของสังคมเราจะเห็นความสลับซับซ้อนในการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวของสังคม ดังนั้นจึงเป็นหลักการและกระบวนการความคิดที่ไม่ได้วางอยู่บนการมองความสัมพันธ์ระยะนาบเดียว ด้วยเหตุผลที่ว่าปัจจัยที่เป็นปรากฏการณ์หนึ่งหรือหลายปรากฏการณ์มีอิทธิพลทำให้เกิดผลหนึ่งหรือหลายอย่าง จึงทำให้ต้องมองมิติทั้งด้านกว้าง ด้านลึก ด้านบวกและด้านลบภายใน ภายนอก ระยะสั้นและระยะยาวเป็นต้น ด้วยเหตุผลนี้ จำเป็นที่จะต้องใช้การเรียนรู้ที่เป็นระบบที่มีความแตกต่างไปตามสภาพแวดล้อมและขั้นตอนของการพัฒนา ยกตัวอย่าง เช่น คำว่า “ศักดิ์นา” ไม่ได้มีความหมายเพียงเกณฑ์การจัดวางตำแหน่งทางสังคม แต่ยังหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงความเป็นเจ้าขุนมูลนา หรืออาจเป็นผู้อุปถัมภ์ ผู้มีอุปการะคุณในลักษณะการเอื้อปัจจัยการผลิต ดังนั้นการอธิบายศักดิ์นาจึงมีอำนาจในการอธิบายที่สลับซับซ้อนตามมิติของการเปลี่ยนแปลงของสังคมนั่นเอง

2.1.3 การเรียนรู้เพื่อชีวิต

การที่บุคคลมีความต่อเนื่องในการได้คิด ได้ศึกษา ได้รู้ยู่ตลอดเวลาจนชีวิตไม่หยุดนิ่งอาจเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือจากผู้อื่นและสิ่งแวดลอมให้เกิดศักยภาพในการดำรงชีวิตเกิดทักษะในการแก้ไขปัญหา และสามารถพัฒนาตนเองหรือสังคมได้ในปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น

2.1.4 การเรียนรู้ในชุมชน

ประเวศ วะสี (2536 : 32) กล่าวว่าในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในสังคมหรือชุมชนนั้น ไม่ได้หมายถึง การเรียนรู้ในเฉพาะห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงการเรียนรู้จากการดำรงชีวิต และต้องเป็นการเรียนรู้ของคนทั้งหมด (Education For All) กล่าวคือ เป็นการเรียนรู้ของคนทุกคนอย่างต่อเนื่อง และทั้งหมดของสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ (All For Education) ซึ่ง หมายถึงการเรียนรู้ที่มีใช้จำกัดอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น

แต่กิจกรรมและทรัพยากรทุกประเภทในสังคมควรเป็นไปเพื่อการเรียนรู้ กล่าว ครอบครัวยุวมชน สถานประกอบการ วิชาการ โรงพยาบาล หรือหน่วยงานใด ๆ ของสังคมต้องเป็นสถาบันการเรียนรู้ และควรมีการเรียนรู้ร่วมกัน

นอกจากนี้ ประมวล วะสี (2536 : 15) ได้กล่าวถึงการเกิดการเรียนรู้ของชุมชนว่าต้องเป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interactive learning through action) หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการเรียนรู้โดยการลงมือทำจริง (Learning by doing) ซึ่งการเรียนรู้เช่นนี้จะก่อให้เกิดปัญญาที่มีคุณภาพเพียงพอสำหรับการเอาชนะความยากในการพัฒนาสังคมได้ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่สามารถช่วยยกระดับสติปัญญาของประชาชนและชุมชนได้นั้น จะต้องมึลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้นเอง

2.1.5 การพัฒนาคนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชน

มิติของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพต้องคำนึงถึงมิติดังต่อไปนี้

1. มิติทางด้านทักษะเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งที่เป็นการศึกษาในรูปแบบที่จะทำงานอะไรนั้นได้ ย่อมเป็นคนที่ไม่มึคุณภาพ (อย่างน้อยก็ไม่มีคุณภาพทางด้านทักษะ)

2. มิติทางด้านสุขภาพ ถ้าหากบุคคลใดก็ตาม เป็นคนที่มีสุขภาพทั้งทางร่างกาย (physical) และจิตใจ (psychological) ที่สมบูรณ์ ย่อมเป็นคนมีคุณภาพ

3. มิติทางด้านทัศนคติเป็นมิติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดในเรื่องใดก็ตามทั้งกับตนเอง ผู้อื่น กลุ่มบุคคลหรือกลุ่มสังคมโดยรวม ซึ่งคนที่มีทัศนคติในลักษณะที่เป็นบวกจะเป็นแบบที่เป็น Formal และ Nonformal ทั้งนี้เพราะเขาจะมีพฤติกรรมหรือให้ความมือในการกระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับคนอื่น ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังในระดับที่ต้องการได้

ลีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2539:255) ได้สรุปว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน ได้แก่

- 1) การศึกษาดูงาน เพื่อได้มาซึ่งข้อมูลใหม่ อันนำมาซึ่งการสร้างภูมิปัญญา
- 2) เวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ อันเป็นเครื่องมือในการ “ระดมสมอง” ของชาวบ้านในการวิเคราะห์ข้อมูลใหม่ร่วมกันและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติมจากกันและกันทั้งในระดับชุมชนและระหว่างชุมชน อาจจัดได้หลายลักษณะเช่น เวทีเพื่อสรุปบทเรียนจากการศึกษาดูงาน เวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลใหม่ เวทีเพื่อเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นต้น

2.2 หลักการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

2.2.1 แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การพัฒนาสังคมที่ทำกันอยู่ในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเป็นเวลานาน ก่อให้เกิดบทเรียนที่สำคัญ สำหรับนักพัฒนาว่า ความพยายามในการแก้ไขปัญหาและเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยการหยิบยื่นความปรารถนา ดี เมตตาจิต และทรัพยากรอื่นใดจากคนภายนอกชุมชนเพียงลำพังนั้น ไม่เคยประสบความสำเร็จที่ยั่งยืนถาวร ได้เลย แต่ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาในแนวดังกล่าวกลับไม่ได้ทำให้ประชาชนในชุมชนนั้นได้รับประโยชน์เท่าที่ควร แต่ทำให้ชุมชนที่ได้รับการพัฒนากลับต้องพึ่งพาคนและทรัพยากรภายนอกชุมชนมากขึ้น และบ่อยครั้งที่การพัฒนาก่อให้เกิดปัญหาสังคมติดตมมานานับประการ ทั้งที่มีการวางแผนในการให้ความช่วยเหลือตามโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างดี เช่น ส่งผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างแท้จริงเข้าไปศึกษา ปัญหา ศึกษาชุมชนและเสนอแนวความคิดที่ยอดเยี่ยมโดยจัดสรรเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่าจำนวนมหาศาล แต่ผลกลับไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

นักวิชาการด้านการพัฒนาจำนวนมาก ให้ความเห็นว่าการพัฒนาในแนวเก่าที่ทุ่มเทความช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร วิชาการ และทรัพยากรจากภายนอกเข้าไปเพียงฝ่ายเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ เพราะการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนจะบังเกิดผลเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันจากการกระทำของทั้งนักพัฒนาและประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้น ๆ โดยมีประชาชนเป็นผู้กระทำ (Actor) ในการพัฒนามิใช่เป้าหมายหรือผู้ถูกกระทำในกระบวนการดังกล่าว การเรียนรู้ร่วมกันผ่านการดำเนินงานพัฒนาจะก่อให้เกิด “ปัญญา” และ “พลัง” ในการก้าวผ่านความยากลำบากในการแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมั่นคง ในการพัฒนา ยุคปัจจุบัน จึงได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นกระแสหลักของการพัฒนาสังคมของทุกประเทศ

2.2.2 ปรัชญาพื้นฐานในการพัฒนาที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา นักพัฒนาต้องอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งศรัทธาในตัวประชาชน มีความเชื่อในคุณค่าและศักยภาพของมนุษย์ ดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนมีความสำคัญและมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกัน จึงมีสิทธิอันพึงได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม และอย่างบุคคลมีเกียรติ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชนผู้หนึ่ง
2. บุคคลแต่ละคนมีสิทธิ และสามารถกำหนดวิถีการดำรงชีวิตของตนเองในทิศทางที่ตนต้องการ
3. บุคคลแต่ละคนถ้าหากมีโอกาสแล้ว ย่อมมีความสามารถที่จะเรียนรู้เปลี่ยนแปลงทัศนะพฤติกรรมและพัฒนาขีดความสามารถให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงขึ้นได้
4. มนุษย์ทุกคนมีพลังที่จะสร้างสรรค์ความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และความคิดใหม่ ๆ ที่ซ่อนเร้นอยู่ และพลังความสามารถเหล่านี้สามารถเจริญเติบโตและนำออกมาใช้ได้ ถ้าได้รับการพัฒนา
5. การพัฒนาพลังและขีดความสามารถของชุมชนในทุกด้านเป็นสิ่งพึงปรารถนาและมีความสำคัญยิ่ง

ต่อชีวิตบุคคล ชุมชน และรัฐ

จึงกล่าวได้ว่า ปรัชญาการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นตั้งอยู่บนรากฐานอันมั่นคงแห่งความศรัทธาในตัวคนว่า เป็นทรัพยากรที่มีความหมายและสำคัญที่สุด มนุษย์ทุกคนมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นถ้ามีโอกาส การพัฒนาทั้งหลายจะไม่เป็นผล ถ้ามองข้ามการส่งเสริมให้บุคคลมีทักษะที่ถูกทาง และขีดความสามารถสูงขึ้นและเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนา ในการพัฒนาต้องมุ่งขจัดความขัดแย้งและความเหลื่อมล้ำสูงต่ำ ในหมู่มวลชน ให้เกิดความยุติธรรมในสังคม ความไม่รู้ ความดื้อดึง และการใช้กำลังบังคับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาและความเจริญรุดหน้าซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยวิธีการให้การศึกษานั้น การศึกษาและการให้โอกาสจะช่วยดึงพลังซ่อนเร้นในตัวคนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม และการพัฒนาจะมีประสิทธิภาพได้ต้องยึดหลักการรวมกลุ่มและการทำงานกับกลุ่ม เพราะมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคม การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้คนได้เจริญเติบโตได้เร็วที่สุด

2.2.3 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกขั้นตอนของโครงการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปที่ผู้รับการพัฒนา เข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนา มิใช่เป็นผู้รับการพัฒนาตลอดไป ทั้งนี้เป็นการเกื้อหนุนให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริง และถาวร

การมีส่วนร่วมของประชาชน ไม่ใช่หมายถึงความเพียงการดึงประชาชนเข้ามาทำกิจกรรมตามที่ผู้นำท้องถิ่นคิดหรือจัดทำขึ้น เพราะแท้จริงแล้วในหมู่บ้านหรือชุมชนต่าง ๆ มีกิจกรรมและวิถีดำเนินงานของตนอยู่แล้ว ประชาชนมีศักยภาพที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนเองได้ แต่ผู้บริหารการพัฒนา มักไม่สนใจสิ่งที่มีอยู่แล้ว โดยพยายามสร้างสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาเพื่อให้ได้ชื่อว่าเป็นความคิด หรือโครงการของตน

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตนเอง นอกจากนั้น หลังจากที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกัน และปฏิบัติตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกันแล้วยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปโดยทางอ้อม คือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้านหรือเป็นไปโดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมด้วยตนเอง

2.2.4 รูปแบบการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่งหรือมีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่า เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้จักความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางการแก้ไขปัญหา และความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

2.2.5 ประโยชน์ของการที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรมกระบวนการทำงานตามโครงการ
2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน
3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น ได้ถูกต้อง ตรงประเด็น
4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม
5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วม ย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวที ในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคม ให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น
7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจาก โครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

2.2.6 ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

บัญชา อ่อนคำ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจนกำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้ง ด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

2.2.7 ยุทธศาสตร์ และยุทธวิธีการมีส่วนร่วม

การจัดกระบวนการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
2. จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาดูงานระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน และระหว่างชุมชน
3. ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
4. ถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่

2.2.8 การพัฒนาผู้นำเครือข่าย

เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความรู้ความสามารถที่มีอยู่จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไข ปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
2. สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
3. แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการ และจัดองค์กรร่วมกัน

2.2.9 ยุทธวิธีการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีการกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันของผู้แทนประชาชนจากกลุ่มต่าง ๆ

1. ให้ร่วมคิดร่วมทำเรื่องที่เป็นประเด็นปัญหาใกล้ตัว และแนวทางการพัฒนาที่ไม่ยากนักในพื้นที่นั้น ก่อน
2. หากิจกรรมที่ให้ร่วมคิด ร่วมทำ ในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหายาเสพติด การรณรงค์การเลือกตั้ง การจัดทำแผนชุมชน ฯลฯ ไปอย่างต่อเนื่อง
3. การสร้างบรรยากาศให้เปิดรับฟังปัญหาชาวบ้าน และในบางกรณีที่กำลังของชาวบ้านไม่สามารถแก้ไขให้เป็นรูปธรรมได้ โดยชี้แนะเท่าที่จำเป็น แต่ไม่ชักนำโดยเด็ดขาด
4. จากการร่วมคิดร่วมทำในกิจกรรมจากง่ายไปยาก ที่ค่อย ๆ ประสบความสำเร็จ จะนำไปสู่การเรียนรู้ ความมั่นใจและชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในอนาคต

2.3 การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ เป็นวิธีการที่เรียนรู้โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มจะมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน แต่ละคนจะต้องมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่มจะมีทั้ง โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้ง การเป็นกำลังใจแก่กันและกัน สมาชิกต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความสำเร็จของงาน คือความสำเร็จของกลุ่ม

2.3.1 ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

1. ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดี เพราะการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน สมาชิกกล้าที่จะตั้งคำถามหรือวิพากษ์สิ่งที่กำลังเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบไร้พรมแดน
2. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี เพราะทุกคนต้องยอมรับความแตกต่าง ความสามารถของกันและกัน ทำให้เกิดการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้
3. เกิดผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ผู้ที่สร้างความคิดรวบยอดได้เร็วและเรียนรู้ได้ง่ายก็จะสามารถช่วยเหลือเพื่อนซึ่งสามารถใช้ภาษาใกล้เคียงกันได้ง่ายขึ้นกว่าการเรียนจากครูซึ่งอาจใช้ภาษาทางวิชาการชั้นสูงและเข้าใจยาก
4. เทคนิคการเรียนทำให้ได้พัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ ได้ศึกษาค้นคว้า ทำงานแก้ปัญหาด้วยตนเอง
5. ทำให้เกิดทักษะการบริหารจัดการ มีความเป็นผู้นำ มีการแก้ไขปัญหา มีมนุษยสัมพันธ์จากการทำงานซักถามช่วยเหลือแลกเปลี่ยนและได้รับความร่วมมือซึ่งกันและกัน

2.3.2 หลักการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

1. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถคละกัน
2. สมาชิกมีเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ของงานตรงกัน
3. สมาชิกแบ่งงานและความรับผิดชอบ ความสำเร็จของสมาชิกถือเป็นความสำเร็จของกลุ่ม
4. สมาชิกให้ความร่วมมือแลกเปลี่ยนให้กำลังใจกระตุ้นเพื่อนสมาชิกให้มีความรับผิดชอบ
5. สมาชิกร่วมกันทำกิจกรรมดูแลปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

2.3.3 รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ

1. การเล่าเรื่องรอบวง (Roundrobin)
2. คู่ตรวจสอบ (Pain Check) แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยๆ เมื่อรับโจทย์ปัญหาหรือแบบฝึกหัด จากนั้นมีการแลกเปลี่ยนโจทย์ และตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน
3. กลุ่มร่วมมือ(Co-Operation) ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยกันรับผิดชอบงานและนำผลงานมารวมกันเป็นกลุ่ม

2.4 เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างการมีส่วนร่วม

2.4.1 แผนที่ความคิด (Mind Mapping)

แผนที่ความคิด เป็นวิธีการช่วยบันทึกความคิดเพื่อให้เห็นภาพความคิดที่หลากหลายในมุมมองที่กว้าง และชัดเจนกว่าการบันทึกที่เราคุ้นเคย โดยยังไม่จัดระบบระเบียบความคิดใด ๆ ทั้งสิ้น เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับโครงสร้างการคิดของมนุษย์โดยเลียนแบบ การทำงานของเซลล์สมองที่บางช่วงสมองจะกระโดดออกนอกทางขณะกำลังคิดถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก

การประชุมหรือการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมนั้นพบว่า การประชุมที่มีการถกเถียงกันและการนำเสนอความคิดที่หลากหลาย มักมีปัญหาต่าง ๆ เช่น การจดจำเรื่องราว การพูดคนละเรื่องเดียวกัน หรือประเด็นที่ใกล้เคียงกัน การอภิปรายต่าง ๆ นี้จะขาดความเกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องจนไม่สามารถประติดประต่อข้อมูลต่าง ๆ ในการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันหรือแม้แต่การมองภาพรวมของข้อมูลที่ได้นำเสนอในที่ประชุมอย่างชัดเจน ดังนั้นการระดมสมองอย่างได้ผลก็คือการปล่อยให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็นและนำเสนอความคิดดังกล่าวต่อที่ประชุมในขณะเดียวกัน ก็ทำการจดบันทึกข้อคิดในการประชุมเหล่านั้นด้วยแผนที่ทางความคิด เพื่อให้บุคคลสามารถเห็นภาพรวมของข้อมูลต่าง ๆ ที่นำเสนอในที่ประชุมและยังสามารถเสริมต่อประเด็นในการอภิปรายได้อย่างเหมาะสมชัดเจน

2.4.2 การทำแผนที่ความคิด

1. เริ่มที่กลางกระดาษ อาจวาดเป็นรูปหัวใจหรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เช่น ดาว บ้าน ถูเงิน ฯลฯ
2. จากกลางภาพวาดเส้นหลักออกไปรอบภาพโดยเน้นน้ำหนักเส้นที่โคนเส้น ดังกล่าวให้หนักกว่าส่วนปลายคล้ายกิ่งต้นไม้
3. เขียนข้อความที่เป็นความคิดหลักที่โคนเส้นติดกับกลางภาพ การเขียนคำสั้น ๆ ในประเด็นที่ต้องการ (Key Word) ไว้กลางกระดาษแผ่นใหญ่ที่ไม่มีเส้นบรรทัดซึ่งวางไว้ในแนวนอนแล้วลากเส้นสิ่งที่สัมพันธ์กับประเด็นด้วยปากกาหลากสีออกไป
4. เขียนข้อความที่เป็นรายละเอียดลงไปบนเส้นที่แตกแขนงของเส้นหลักคล้ายกิ่งต้นไม้ที่ออกจากกิ่งต้นไม้ออกไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะสิ้นสุดการระดมความคิดการเขียนข้อมูลต้องคำนึงถึง

- ประโยคสั้น ๆ ที่มีคำหลักมีใจความสำคัญ (Key words)
- ประเด็นย่อยจากประเด็นหลักให้ใช้ปากกาเมจิกปลายแหลมลากเส้นจากประเด็นหลักโดยให้เส้นเล็กแทนประเด็นย่อยแต่ละประเด็น โดยเขียนอักษรบนเส้นย่อยนั้น ๆ

5. ผู้บันทึกอาจวาดรูปภาพเป็นสัญลักษณ์แทนข้อความต่าง ๆ ก็ได้ หรืออาจใช้ปากกาสีที่แตกต่างกันตามประเด็นหลัก ประเด็นย่อยและประเด็นเสริม อันจะช่วยเพิ่มสีสันให้กับข้อมูลดูน่าสนใจมากขึ้น จดจำได้ง่ายและนาน

6. ในกรณีจัดความสำคัญของประเด็นหลักต่าง ๆ หรือมีข้อที่จะต้องตกลงกันในที่ประชุมโดยการนับคะแนน ผู้ดำเนินการสามารถแจกกระดาษสติ๊กเกอร์ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อติดในประเด็นที่ต้องมีการตัดสินใจ

2.4.3 ประโยชน์ของแผนที่ทางความคิดในการระดมการมีส่วนร่วม

1. ช่วยในการเก็บบันทึกข้อมูลหรือเรื่องราวที่ตนนำเสนอต่อที่ประชุมลงบนเอกสารอย่างชัดเจน
2. ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเห็นการบันทึกข้อมูล หรือเรื่องราวที่ตนนำเสนอต่อที่ประชุมลงบนเอกสารอย่างชัดเจน
3. ช่วยให้ผู้เข้าร่วมประชุมจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ในการประชุมได้ง่าย และนานขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ของบุคคลที่ของภาพสีต่างกัน
4. ช่วยให้ผู้ฟังการนำเสนอผลงานสามารถเห็นภาพรวม และปะติดปะต่อรายละเอียดต่าง ๆ เข้ากันง่ายขึ้น

2.5 การทำงานเป็นทีม (TEAM WORK)

คือ การที่บุคคลมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไปมาทำงานร่วมกัน โดยมี

- เป้าหมายการทำงานเหมือนกัน
- แบ่งหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบ

เช่น ใครเป็นหัวหน้า, ใครเป็นลูกน้อง, แต่ละคนมีหน้าที่อะไร ฯลฯ

การทำงานเป็นทีมทำให้

1. ได้ผลงานสูงสุด
2. ทุกคนพอใจในงาน
3. ทุกคนพอใจในเพื่อนร่วมงาน

องค์ประกอบที่สำคัญเพื่อประสิทธิภาพของทีม

1. มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (TARGET)

เป็นเครื่องมือในการสร้าง และรวมพลังในการทำงาน และมีเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จ หรือล้ม

เหลวลักษณะเป้าหมายที่ดีต้องสอดคล้องกับนโยบายของบริษัทอย่างสูง ชัดเจน และสามารถทำได้ผล ทุกคนจะต้องประสานความคิด ความรู้ความสามารถความเข้าใจงานทั้งหมด ไม่ใช่เฉพาะส่วนตนเท่านั้น ในด้านนามธรรม เช่น ความสำเร็จในการขาย เงินเดือน ค่าจ้าง ส่วนในรูปธรรม ได้แก่ ความพึงพอใจชื่อเสียงของหน่วยงาน ฯลฯ

2. การกำหนดบทบาทและหน้าที่ (ROLES & JOB DESCRIPTION)

ทุกคนจะต้องมีบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน เช่น การเป็นผู้บังคับบัญชา หรือลูกน้องเพื่อให้รับทราบขอบเขตรับผิดชอบของตนเอง ไม่ก้าวล่วงงานคนอื่น ทุกคนต้องเข้าใจตรงกัน ผู้นำหรือหัวหน้ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการที่จะทำทีมงาน ปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังคำกล่าวของนักรัฐศาสตร์ที่ว่า “ฝูงสัตว์ต้องต้องคนต้องนำ” ผู้นำจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning) จะทำอะไร
2. การจัดการ (Management) จะมีวิธีทำวิธีใด ? อย่างไร ?
3. การจัดกำลังคน (Staffing) จะให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบ
4. การควบคุม (Directing) จะควบคุมให้ทุกอย่างดำเนินไปตามแผนอย่างไร
5. การประเมินผล (Evaluating) การดำเนินงานประสานความสำเร็จ หรือความล้มเหลว

ในขณะเดียวกัน ลูกน้องก็มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำนโยบายและแผนงานมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย ถ้าแผนงานดี วิธีการดีแต่พนักงานหรือลูกน้อง ไม่มีความสามารถ งานล้มเหลว ปัญหาอยู่ที่ว่าเมื่อเราเป็นผู้นำ เราจะเป็นผู้นำหรือหัวหน้าที่ดีได้อย่างไร และเมื่อเราเป็นผู้ตาม หรือลูกน้อง เราจะเป็นผู้ตามที่ดีได้อย่างไร และที่สำคัญคือจะต้องมีความรับผิดชอบ และรับชอบร่วมกัน

3. มีมาตรฐานการทำงานร่วมกัน (Working standard)

คุณภาพเดียวกัน รสชาติเหมือนกัน พนักงานแต่งตัวเหมือนกัน การตกแต่งร้านแบบเดียวกัน ทุกอย่างมีมาตรฐานเหมือนกัน งานใดก็ตาม หากมีวิธีควบคุมคุณภาพการทำงานให้ดีตลอดเวลาแล้ว ย่อมเป็นการสร้างภาพพจน์ และศรัทธาแก่ลูกค้าให้มีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์ของเรา ธุรกิจทุกวันนี้ นอกจากจะแข่งขันทางด้านคุณภาพและบริการแล้วยังมีการแข่งขันในด้านภาพพจน์ (IMAGE) อีกด้วย การที่เรามีมาตรฐานการทำงานร่วมกันทำให้เรามีภาพพจน์ที่ดีต่อลูกค้า

4. มีการสื่อสารที่ดี (COMMUNICATION)

ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ขจัดข้อขัดแย้ง และก่อให้เกิดความร่วมมือการสื่อสารที่ดีควรจะเป็นสื่อสาร 2 ทาง คือ มีการโต้ตอบกัน (TWO WAY COMMUNICATION)

5. ความร่วมมือกับผู้อื่น (COOPERATION)

ความพร้อมใจที่จะเข้าช่วยปฏิบัติหน้าที่ หรืองานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุตามจุดประสงค์ ความสำคัญของร่วมมือคือ ผลงานที่สูงกว่าการที่ต่างคนต่างทำ งานที่มีคุณภาพกว่าทำให้เกิดความผูกพันกับงานมากขึ้น (JOB DELEGATION) ที่ดีด้วย

6. กฎระเบียบและวินัย (RULES & DISCIPLINES)

จำเป็นที่จะทำให้สมาชิกของทีมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเรียบร้อย มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา คือ “ระเบียบ” หมายถึง กฎ หรือ กติกา ที่เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือตามที่ตกลง และเข้าใจกันใน สังคมนั้น ๆ ส่วน “วินัย” หมายถึง ความประพฤติตามกฎ และระเบียบปัญหาสังคมทุกวันนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้น เพราะ คนขาดวินัย เช่น ฝ่าฝืนกฎจราจร ทำให้เกิดอุบัติเหตุฝ่าฝืนกฎของบริษัท ทำให้บริษัทเสียหาย และถูก ออกจากงานเป็นต้น

7. มีมนุษยสัมพันธ์ (HUMAN RELATION)

หัวใจของการทำงานเป็นทีม ความเชื่อพื้นฐานอันหนึ่งที่จะทำให้เราอยู่ร่วมปฏิบัติกับคนอื่น ๆ ได้ อย่างมีความสุข คือการยอมรับความจริงว่า “ไม่มีใครเหมือนกันในโลกนี้” ส่วนหนึ่งที่จะวัดคุณภาพของคนก็ คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข และสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นสุขเวลาอยู่ร่วมกับเรา

จากการสำรวจของบริษัท G.E (GENERAL ELECTRIC CO; LTD) พบว่าสาเหตุที่พนักงาน ไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้น 25 % เนื่องจากขาดความรู้ความสามารถและ 74 % ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ส่วนสาเหตุที่พนักงานถูกไล่ออก 10.1 % ขาดความรู้ความสามารถและ 89.9 % ขาดมนุษยสัมพันธ์ เราจะต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มหรือสังคมให้ได้ เราต้องรู้จักเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวบ้าง เพื่อผลประโยชน์ ของกลุ่ม ต้องรู้จักผูกมิตรไมตรีกับสมาชิกในกลุ่ม รู้จักเพื่อนร่วมงาน

8. ความขัดแย้ง (CONFLICT)

ในสังคมประชาธิปไตย ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา เนื่องจากคนเรามีความแตกต่างกันในทุก ด้านไม่ว่าจะเป็นภูมิหลัง ด้านครอบครัว การศึกษาอบรม อารมณ์ สังคม ความคิดเห็น ค่านิยมและความ ต้องการจึงแตกต่างกันออกไป ความขัดแย้งมีทั้งผลดีและผลเสีย คือทำให้เราได้มองเห็นปัญหาหลาย ๆ ด้าน ได้ทราบถึงวิธีการหลาย ๆ วิธี ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ในส่วนเสียของความขัดแย้งคือ ทำให้เกิดความ แดกแยกเกิดอุปสรรคในการทำงาน ในการทำงานเป็นทีมจะต้องมีวิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยเหตุผล ไม่ใช่ อารมณ์ ใช้สมอง ไม่ใช่กำลัง ต้องลคทวิฐิตและมองปัญหาด้วยเหตุผลของคนอื่นบ้างและยอมรับเหตุผลที่ดีกว่า ยอมรับมติของกลุ่ม จะต้องแยกความโกรธออกจากความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้เกิดความแตกแยกได้

2.6 การตลาด

ความหมายของการตลาด (Marketing)

ดาวลิงก์ (Dowling) และ อารอน (Ardon) (1993 : 22) กล่าวว่าการตลาดคือ การซื้อ (Buying) การ ขาย (Selling) การวิจัยตลาด (Market Research) คลังสินค้า (Storage) การโฆษณา (Advertising) ซึ่งเป็น กระบวนการนำสินค้าจากโรงงานไปยังผู้บริโภค โดยสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคขณะเดียวกันธุรกิจก็บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คอตเลอร์ (Kotler) (1994 : 11) สแตนตัน และฟุตเรล (Stanton and Futrell) (1987:90) กล่าวว่า การ ตลาดคือกลุ่มของลูกค้าที่คาดหวังว่ามีความต้องการ ความเต็มใจ และความสามารถในการแลกเปลี่ยน ซึ่งธุรกิจ เลือกที่จะใช้ความพยายามทางธุรกิจ อันจะก่อให้เกิดความพอใจทั้งผู้บริโภคและธุรกิจ

สมาคมการตลาดแห่งสหรัฐอเมริกา {American Marketing Association (AMA)} ให้ความหมายเป็น กระบวนการทางธุรกิจในการนำสินค้าและบริการ จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคสุดท้าย หรือผู้ใช้เพื่อการอุตสาหกรรม

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix)

การศึกษาเรื่องการตลาด มีประเด็นศึกษาสำคัญ คือ ส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สินค้าและบริการที่ธุรกิจจะผลิตออกจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ได้มาจากการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค โดยวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

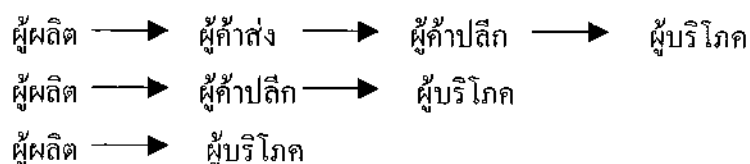
การตั้งราคา (Pricing) การตั้งราคาสินค้านั้นเป็นเทคนิคที่สำคัญ เพราะราคาที่ตั้งนั้น จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า การเข้าใจพฤติกรรมของลูกค้าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตั้งราคาสินค้า โดยปกติราคาสินค้าในทางปฏิบัติจะแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. ตั้งตามราคาตลาด (With market price)
2. ตั้งต่ำกว่าราคาตลาด (Below market price)
3. ตั้งสูงกว่าราคาตลาด (Above market price)

การจะตั้งราคาประเภทไหน นอกเหนือจากความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคแล้ว บางครั้งต้องนำเอาเป้าหมายของธุรกิจมาประกอบด้วย

การจัดจำหน่าย (Place) คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า โดยพิจารณาและกำหนดว่าจะนำสินค้าไปสู่ผู้บริโภคได้อย่างไร ผ่านช่องทางใดบ้าง การพิจารณาประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายตัวสินค้าประกอบด้วย การขนส่ง และการเก็บรักษาสินค้า

ขอยกตัวอย่างช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าบริโภคและอุปโภค ดังนี้

การส่งเสริมการตลาด (Promotion) คือ วิธีการที่จะทำให้การขายการซื้อเป็นไปตามเป้าหมาย โดยการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ขาย หรือธุรกิจกับผู้บริโภค มีเครื่องมือสื่อสารดังกล่าวที่สำคัญ คือ การขายโดยบุคคล การส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์

2.7 นโยบายและหลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.7.1 นโยบายของรัฐบาล

นโยบายการดำเนินงาน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์โดย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

แนวคิดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นแนวคิดสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน เป็นการสร้างอาชีพ นำไปสู่การมีรายได้ที่มั่นคงและต่อเนื่อง ประชาชนพึ่งตัวเองได้ในที่สุด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่ได้หมายความว่า 1 ตำบลมีเพียง 1 ผลิตภัณฑ์ แต่ความหมายกว้างกว่านั้น บางผลิตภัณฑ์อาจจะรวมเป็น 2-3 ตำบล ก็ได้เช่นกัน

หลักการและนโยบายของรัฐบาล

นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

1. นโยบายพักชำระหนี้ เป็นการให้ประชาชนมีช่วงเวลาหายใจ มีจิตใจและสมองที่จะคิดตั้งหลักสร้างชีวิตใหม่
2. การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านกู้เงินกองทุนไปประกอบอาชีพในส่วนที่ตนเองคิดไว้ อาจจะทำคนเดียวหรือรวมกลุ่มกันก็ได้
3. Internet ตำบล เป็นช่องทางในการขายสินค้าหรือแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ถูกทางและต่อเนื่อง ในอนาคตอาจเชื่อมโยงกันกับร้านค้าตัวอย่างของในหลวง (สุวรรณชาติ หรือ Golden place) และเชื่อมโยงกันทั่วประเทศและเชื่อมกันตลอดโลก

หลักการของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ มี 3 ประการ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local yet Global) ผลิตภัณฑ์และบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self - Reliance - Creativity) ทำความฝันให้เป็นจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมอาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ฟูมฟักประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยทำขายและมีจิตวิญญาณ แห่งการสร้างสรร

2.7.2 หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

“กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน”

คณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ(กอ.นตศ)มีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกหนึ่งตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ ออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มสินค้าและกลุ่มศิลปวัฒนธรรม สถานที่ และบริการซึ่ง กอ.นตศ ได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อ วันที่ 3 ธันวาคม 2544 ดังนี้

- กลุ่มสินค้าประกอบด้วย

1. สินค้าที่เป็นอาหารได้แก่

- 1.1 ผลผลิตทางการเกษตร หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาบริโภคโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป
- 1.2 ผลผลิตอาหารแปรรูป หมายถึง สินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้ในการบริโภค

2. สินค้าที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมทั้งการแปรรูปอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริโภค

- กลุ่มศิลปวัฒนธรรม สถานที่และบริการ ประกอบด้วย

1. ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง รายการที่ใช้ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน และงานเทศกาลต่าง ๆ
2. สถานที่แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ สภาพแวดล้อม โบราณสถาน
3. บริการ หมายถึง บริการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งก่อให้เกิดผลตามความต้องการของผู้รับบริการ

หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่จะกล่าวต่อไปนี้ใช้ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เฉพาะ กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชนเท่านั้น

หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

1. เกณฑ์เบื้องต้น เป็นเกณฑ์ที่สินค้าทุกประเภทที่นำมาพิจารณาจะต้องผ่านก่อน ซึ่งจะต้องเป็นสินค้าที่ไม่มีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งดังกล่าวต่อไปนี้

1. วัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ 100 %
2. วัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นของผิดกฎหมาย หรือเถียงภาษี
3. เป็นสินค้าที่เลียนแบบหรือละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
4. เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม

2. เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการคัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมที่จะขึ้นบัญชีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

2.1 ด้านตัวสินค้า ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิตแบ่งเป็น

1.1 สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในการผลิต หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้น ๆ ต่อปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต (อาจคิดในแง่ของมูลค่า วัตถุดิบ หรือปริมาณก็ได้)

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิตที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษในพื้นที่นั้น ๆ หรือในจังหวัดนั้น

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 การพัฒนาแบบสินค้า หมายถึง แบบของสินค้าที่ชุมชนผลิตอยู่ในปัจจุบัน ว่ามีความแตกต่างไปจากสินค้าดั้งเดิมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.2 คุณภาพสินค้า หมายถึง สินค้าที่มีคุณภาพสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ แบ่งเป็นการพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสินค้าที่ต้องได้รับการรับรองคุณภาพ จากคณะกรรมการอาหารและยา และส่วนที่เป็นสินค้าทั่วไป กรณีของสินค้าทั่วไป จะต้องมียุทธศาสตร์แสดงที่ชัดเจน

2.3 กระบวนการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง กรรมวิธี กระบวนการผลิตที่ชุมชนใช้ในการผลิตสินค้า หรือบริการนั้น ๆ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพียงใด และชุมชนมีส่วนร่วมหรือมีระบบเข้าไปจัดการแก้ไขผลกระทบของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อย่างไร

3. การตลาด แบ่งเป็น

3.1 แหล่งจำหน่ายสินค้า หมายถึง ตลาดที่นำสินค้าของชุมชนไปจำหน่าย อันประกอบด้วยตลาดต่างประเทศ ตลาดภายในประเทศในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ตลาดต่างจังหวัด ตลาดภายในจังหวัดที่ผลิต และตลาดภายในอำเภอที่ผลิต

3.2 จำนวนแหล่งจำหน่ายของชุมชน หมายถึง จำนวนร้านค้าแหล่งจำหน่าย ผู้รับซื้อสินค้าที่นำสินค้าของชุมชนไปจำหน่าย

3.3 การเพิ่มขึ้นของยอดจำหน่ายเทียบกับปีที่แล้ว หมายถึง ปริมาณการจำหน่ายสินค้าในรอบ 12 เดือนนี้ เทียบกับปริมาณการจำหน่ายในรอบ 12 เดือนที่แล้ว

3.4 ความต่อเนื่องของตลาด หมายถึง มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการสั่งซื้อสั่งจ้างผลิตหรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพียงใด

3.5 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง บรรจุภัณฑ์ ฉลาก ที่ชุมชนใช้ในการบรรจุสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภค หรือผู้ซื้อมองเห็น หรือสามารถนำสินค้านั้น ๆ ไปยังแหล่งอื่น ๆ ได้

3. ด้านความเข้มแข็งของชุมชนหรือการบริหารจัดการของชุมชนประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1.1 จำนวนสมาชิก หมายถึง จำนวนผู้ผลิตทั้งหมดของชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกของกลุ่ม รวมกับสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่น ซึ่งรวมถึงลูกจ้างที่ร่วมทำการผลิต แต่มิได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม

1.2 อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่ายหมายถึง จำนวนปี นับจากที่กลุ่มเริ่มทำธุรกิจหรือเริ่มผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายไม่นับรวมการผลิตเพื่อใช้เอง หรือเมื่อเริ่มรวมกลุ่มแต่ยังไม่มีการผลิต

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 ความต่อเนื่องจากการผลิต หมายถึง ระยะเวลาที่ทำการผลิตสินค้านั้น ๆ ในแต่ละปีในกรณีที่การผลิตนั้นไม่ขึ้นต่อฤดูกาล หากเป็นการผลิตที่ต้องพึ่งฤดูกาล เช่น ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น จะพิจารณาในแง่สัดส่วนพื้นที่ที่ทำการผลิตสินค้านั้น ๆ ต่อพื้นที่ที่ทำการ ผลิตผลเกษตรของชุมชน

2.2 การจัดการด้านกระบวนการผลิต หมายถึง ระบบการจัดการที่กลุ่มผลิตใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์/สินค้า ว่ามีกระบวนการผลิตที่ชัดเจนหรือไม่ มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์/สินค้านั้นก่อนส่งจำหน่ายหรือเปล่า

4. ระบบบัญชีและการเงิน แบ่งเป็น

4.1 กองทุนของกลุ่ม หมายถึง เงินทุนกลุ่มที่ได้มาจากการดำเนินงานของกลุ่มการปันผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม การถือหุ้นของสมาชิก หรือการสะสมเป็นกองทุนของกลุ่มเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่ม ซึ่งไม่รวมถึงกองทุนหมู่บ้าน หรือเงินกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ

4.2 ระบบการบันทึกบัญชี หมายถึง การบันทึกค่าใช้จ่าย รายรับ รายจ่าย ตามระบบบัญชีอย่างชัดเจน กลุ่มสามารถรู้ได้ว่าต้นทุนในการผลิตเท่าใด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นอย่างไร รวมถึงรายรับของกลุ่ม

4.3 สัดส่วนการลงทุนของกลุ่ม หมายถึง สัดส่วนของมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานที่เป็นของกลุ่มเอง ต่อมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่กู้ยืมมาจากหน่วยงานราชการ

5. อื่น ๆ แบ่งเป็น

5.1 การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การบริหาร จัดการกลุ่มที่มีระเบียบโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีกฎ กติกา ระเบียบปฏิบัติของกลุ่มที่ชัดเจน ทั้งที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร หรือตกลงร่วมกันรวมทั้งกลุ่มที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และกลุ่มรวมตัวกันเองโดยธรรมชาติ

5.2 ระบบเครือข่าย หมายถึง จำนวนกลุ่ม ที่มีการเชื่อมโยงการผลิตร่วมกัน อาจเป็นการรวบรวมสินค้าอย่างเดียว หรือเป็นการนำสินค้าจากกลุ่มหนึ่งเพื่อมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตของอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้

การกำหนดระดับศักยภาพ หรือความพร้อมของชุมชน/สินค้า

ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมที่จะขึ้นบัญชีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กำหนดเป็นระบบ มีคะแนนรวม 100 คะแนน จะประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ และด้านความเข้มแข็งชุมชน หรือการบริหารจัดการของชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ตัวแปร ซึ่งจะนำมากำหนดระดับศักยภาพ หรือความพร้อมของชุมชน/สินค้า เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับ 3 ดาว ★★★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมมาก) ได้คะแนนตั้งแต่ 80 คะแนนขึ้นไป
2. ระดับ 2 ดาว ★★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมปานกลาง) ได้คะแนนระหว่าง 60-79 คะแนน
3. ระดับ 1 ดาว ★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมค่อนข้างน้อย) ได้คะแนนต่ำกว่า 60 คะแนน

บทที่ 3

ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่และวิธีการศึกษา

3.1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของตำบลคงสุวรรณ

1. ที่ตั้ง อาณาเขต

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลคงสุวรรณ

ตำบลคงสุวรรณ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยาระยะห่างจากอำเภอ 11 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัด 24 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 40,625 ไร่ หรือ 65 ตารางกิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดตำบลป่าซาง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ทิศใต้ ติดตำบลสันโค้ง อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันออก ติดตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา

ทิศตะวันตก ติดตำบลแม่ฮือง กิ่งอำเภอภูพานยาว จังหวัดพะเยา

ลักษณะภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

องค์การบริหารส่วนตำบลคงสุวรรณ มีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นป่าสงวนและที่ราบสูงลดหลั่นลงมาเป็นที่ราบสูง จะเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นพื้นที่ทำการเกษตรของหมู่บ้านแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ หนองขวาง เป็นแหล่งน้ำสาธารณะ จำนวน 215 ไร่ สำหรับเส้นทางคมนาคมสายหลักในตำบล คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1021 ซึ่งตัดผ่านใจกลางของตำบล

จำนวนหมู่บ้าน ตำบลคงสุวรรณมีหมู่บ้านทั้งหมด 11 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1	บ้านสันป่าจี้ใต้
หมู่ที่ 2	บ้านสันป่าจี้เหนือ
หมู่ที่ 3	บ้านดง
หมู่ที่ 4	บ้านดงใหม่
หมู่ที่ 5	บ้านห้วยโป่ง
หมู่ที่ 6	บ้านกองแล
หมู่ที่ 7	บ้านห้วยดอกเจ็ม
หมู่ที่ 8	บ้านดงหลวง
หมู่ที่ 9	บ้านดงครก
หมู่ที่ 10	บ้านสันป่าสัก
หมู่ที่ 11	บ้านสันติธรรม

2. ประชากร

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรของตำบลดงสุวรรณ ชาย 2,648 คน หญิง 2,966 คน รวม 5,614 คน

หมู่ที่	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	212	194	373	411	784
2	167	132	290	337	627
3	160	95	265	295	560
4	126	109	229	263	492
5	127	72	228	253	481
6	97	92	179	214	393
7	132	112	254	271	525
8	202	118	384	396	780
9	97	91	207	256	463
10	67	53	144	184	328
11	57	52	95	86	181
รวม	1,444	1,120	2,648	2,966	5,614

3. การประกอบอาชีพ

- อาชีพการเกษตร

ราษฎรหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลดงสุวรรณส่วนใหญ่มีอาชีพทางเกษตรกรรม ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว ,ข้าวโพด การทำการเกษตรเป็นลักษณะการเกษตรแบบดั้งเดิม อาศัยน้ำจากธรรมชาติช่วยในการเพาะปลูกเป็นสำคัญหลังการปลูกข้าวแล้วเกษตรกรนิยมทำสวนผลไม้ เช่น สวนมะขาม ลำไย

- อาชีพนอกการเกษตร

อาชีพนอกการเกษตร ได้แก่ อาชีพรับจ้างแรงงานทั่วไป

- อาชีพค้าขายและ อาชีพราชการ

หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

- ปิ๊มน้ำมัน 9 แห่ง(หมู่ที่ 1,6,7,8,9)
- โรงงานอุตสาหกรรม 1 แห่ง(หมู่ที่ 5)
- ร้านขายอาหาร 6 แห่ง(หมู่ที่ 1,5,6,7,8,10)
- ร้านขายของชำ 25 แห่ง(หมู่ที่ 1-11)
- โรงสีข้าว 7 แห่ง(หมู่ที่ 5,7,8,11)
- ตลาดสด 1 แห่ง(อยู่ในหมู่ที่ 2)
- ร้านซ่อมรถ 5 แห่ง(หมู่ที่ 2,5,7,10)
- ร้านเสริมสวย 5 แห่ง(หมู่ที่ 1,5,6,8,9)
- การรวมกลุ่มประกอบอาชีพมีทั้งหมด 17 กลุ่มอาชีพ
 1. กลุ่มการเกษตรทำนา หมู่ที่ 1 – 11
 2. กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 1,2
 3. กลุ่มเกษตรกรพืชไร่ หมู่ที่ 2
 4. กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 3
 5. กลุ่มจักสาน หมู่ที่ 4
 6. กลุ่มทำไม้กวาด หมู่ที่ 5
 7. กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ หมู่ที่ 5
 8. กลุ่มกองทุนหมุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพ หมู่ที่ 5
 9. กลุ่มทำไม้กวาด หมู่ที่ 6
 10. กลุ่มเลี้ยงโค หมู่ที่ 6
 11. กลุ่มทำไม้กวาด หมู่ที่ 7
 12. กลุ่มเลี้ยงวัว หมู่ที่ 7
 13. กลุ่มสหกรณ์ร้านค้า หมู่ที่ 10
 14. กลุ่มทำไม้กวาด หมู่ที่ 11
 15. กลุ่มกองทุนหมุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพ หมู่ที่ 11
 16. กลุ่มผลไม้ หมู่ที่ 1 – 11
 17. กลุ่มธนาคารข้าว หมู่ที่ 1 – 11

กลุ่มออมทรัพย์ 9 กลุ่ม ได้แก่หมู่ที่ 1,2,3,4,6,7,8,9,10

- การขายผลิตผล/ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน

ผลผลิตในหมู่บ้านส่วนมากเป็นข้าวและข้าวโพดชาวบ้านจะนำไปขายให้พ่อค้าในหมู่บ้านแล้วพ่อค้าในหมู่บ้านจะนำไปขายให้พ่อค้าต่างถิ่นและมีพ่อค้าในจังหวัดมาซื้อจากพ่อค้าในระดับหมู่บ้าน นอกจากนี้พ่อค้าในระดับหมู่บ้านบางคนจะซื้อข้าวของชาวบ้านมาตุนไว้ในลักษณะกึ่งกำไรเมื่อราคาข้าวสูงขึ้น

จะขายสำหรับสำหรับผลิตภัณฑ์อื่นๆของหมู่บ้านจะขายให้พ่อค้าในท้องถิ่นและขายให้ผู้บริโภคโดยตรงในตลาดกลางของตำบลตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบล ดงสุวรรณ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

4. การพัฒนาด้านสังคม

- การศึกษา

1. โรงเรียนประถมศึกษา (ขยายโอกาส)	2 แห่ง(หมู่ที่ 7,8)
2. วิทยาลัยการอาชีพดอกคำใต้	1 แห่ง(หมู่ที่ 10)
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3 แห่ง(หมู่ที่ 6,7,8)
4. ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	11 แห่ง(หมู่ที่ 1-11)

- วัฒนธรรมประเพณีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปกติชาวบ้านมีงานประเพณีประจำปีเช่น งานทำบุญสลาก งานสงกรานต์ งานวันทำบุญต่าง ๆ ชาวบ้านจะช่วยเหลือกันในลักษณะคนภายในหมู่บ้าน และระหว่างหมู่บ้าน

- การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่าง ๆ

แต่ละหมู่บ้านในตำบลดงสุวรรณ ได้พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่าง ๆ ในรูปแบบต่างๆ โดยผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเช่น ให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุและเบี้ยยังชีพคนพิการให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนยากจน และสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่างๆ ในหมู่บ้าน ให้กู้ยืมเป็นทุนประกอบอาชีพแก่ชาวบ้านนอกจากนี้ยังมีการสำรองจ่ายให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ตารางที่ 3.2

5. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของตำบลคงสุวรรณ

ชื่อปัญหา	สภาพปัญหา
<p>1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ</p> <p>1.1 ปัญหาการมีรายได้น้อย</p> <p>1.2 ปัญหาการประกอบธุรกิจในหมู่บ้าน</p> <p>1.3 ปัญหาคนว่างงานหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว</p> <p>1.4 ปัญหาการไม่มีงานทำ</p> <p>1.5 ปัญหาหนี้สินเกษตรกร</p> <p>1.6 ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ</p> <p>1.7 ปัญหาขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ</p> <p>2. ปัญหาด้านสังคม</p> <p>2.1 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด</p> <p>2.2 ปัญหาความอบอวนในครอบครัว</p> <p>2.3 ปัญหาขาดความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ</p> <p>2.4 ปัญหาขาดการส่งเสริมสวัสดิการและการนันทนาการ</p> <p>2.5 ปัญหาผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับการดูแล</p>	<p>ครัวเรือนมีรายได้น้อยกว่าเกณฑ์ จปฐ จำนวน 945 ครัวเรือน หมู่บ้านที่ยังมีการทำธุรกิจน้อยคือ หมู่ที่ 4,9,11</p> <p>มีจำนวนผู้ว่างงาน จำนวน 538 คน</p> <p>มีผู้ว่างงาน จำนวน 47 คน</p> <p>จำนวนครัวเรือนที่ประสบปัญหา จำนวน 682 ครัวเรือน</p> <p>จำนวนครัวเรือนที่ประสบปัญหา จำนวน 682 ครัวเรือน</p> <p>จำนวนครัวเรือนที่ประสบปัญหา จำนวน 682 ครัวเรือน</p> <p>ถูกจับกุมได้ 3 ราย</p> <p>โดยมีจำนวนเด็กหนีออกจากบ้าน 3 คน สัมพันธ์ภาพครัวเรือนต่ำ 120 ครัวเรือน พบในหมู่ที่ 2,3,4,5,10</p> <p>หมู่บ้านที่ประสบปัญหา คือ หมู่ที่ 5,6,11</p> <p>จากการส่งเสริมด้านการกีฬาไม่มีสนามกีฬาประจำหมู่บ้านจำนวน 11 หมู่บ้าน</p> <p>โดยมีผู้สูงอายุ จำนวน 585 คน ได้รับการสงเคราะห์ 54 คน</p> <p>โดยมีผู้พิการ จำนวน 85 คน ได้รับการสงเคราะห์ 47 คน</p> <p>โดยมีผู้ติดเคตส์ จำนวน 52 คน ได้รับการสงเคราะห์ 14 คน</p> <p>โดยมีผู้มีรายได้น้อย จำนวน 364 คน ได้รับการสงเคราะห์ จำนวน 111 คน</p>

3.1.2 ข้อมูลทั่วไปของตำบลท่าวังทอง

1. ทิศ อาณาเขต

สภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังทอง

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังทอง ตั้งอยู่ที่ ซอย 1 หมู่ 7 ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ระยะทางจากที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังทองไปถึง ที่ว่าการอำเภอเมืองพะเยา ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร มีเนื้อที่ ตำบลท่าวังทอง มีพื้นที่ทั้งหมด 39.285 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 24,553.125 ไร่ อาณาเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังทองโดยสังเขป

ทิศเหนือ	ติดต่อดำบลดงเจน
ทิศใต้	ติดต่อกเทศบาลเมืองพะเยา
ทิศตะวันออก	ติดต่อดำบลสว่างอารมณ์, ตำบลดอกคำใต้
ทิศตะวันตก	ติดต่อดำบลบ้านต๋อม

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลท่าวังทอง เป็นพื้นที่ราบสลับเนินเตี้ยๆ โดยลาดจากทิศตะวันตกลงสู่ทิศตะวันออก แหล่งน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำอิง และห้วยร่องป้อ ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของชุมชน ส่วนใหญ่จะเกาะกลุ่มอยู่ทางทิศใต้ของตำบล บริเวณสองฟากของถนนทางหลวงหมายเลข 1 (พหลโยธิน) และทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1202 (ถนนพะเยา – ป่าแดง) ซึ่งเป็นถนนสายหลักของตำบลในการติดตามชุมชนอื่น ๆ ลักษณะของชุมชน ส่วนใหญ่เป็นชุมชนเกษตรกรรม แต่บางส่วนมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง อยู่ติดกับเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีลักษณะของชุมชนที่แตกต่างกันอย่างมาก

จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตรับผิดชอบ 14 หมู่บ้าน ประกอบด้วย

- หมู่ 1 บ้านเจดีย์งาม
- หมู่ 2 บ้านห้วยน้ำขาว
- หมู่ 3 บ้านป่าแดง
- หมู่ 4 บ้านหนองบึง
- หมู่ 5 บ้านศาลา
- หมู่ 6 , หมู่ 7 , หมู่ 10 และหมู่ 11 บ้านดอกบัว
- หมู่ 9 บ้านร่องจ้อง
- หมู่ 12 บ้านท่าจำบอน
- หมู่ 13 บ้านห้วยน้ำขาว
- หมู่ 14 บ้านสันชะเง้าะ

2. ประชากร

ตารางที่ 3.3 จำนวนประชากรของตำบลท่าวังทองชาย 7,129 คน หญิง 6,666 คนรวมทั้งสิ้น 13,795 คน

หมู่ที่	ครัวเรือนทั้งหมด	ครัวเรือนเกษตรกร	ประชากร		รวม
			ชาย	หญิง	
1	226	36	343	381	724
2	641	12	607	700	1,307
3	994	23	592	632	1,224
4	330	103	437	510	947
5	1,114	37	1,902	944	2,846
6	260	105	283	370	653
7	272	58	336	380	716
8	309	88	415	424	839
9	357	10	502	515	1,017
10	267	122	391	419	810
11	207	95	308	357	665
12	284	30	385	376	761
13	168	2	257	253	510
14	197	35	371	405	776
รวม	5,626	756	7,129	6,666	13,795

หมายเหตุ หมู่ที่ 14 บ้านสันจะเ้าจะเป็นหมู่บ้านตั้งใหม่ในปี 2544 แยกมาจากหมู่ที่ 1

3. การประกอบอาชีพ

- อาชีพการเกษตร

ราษฎรส่วนใหญ่ร้อยละ 55 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่สำคัญคือ ข้าว กระเทียม และผักสวนครัว

- อาชีพอื่นนอกการเกษตร

ราษฎรประกอบอาชีพค้าขาย, รับราชการและรับจ้างทั่วไป
หน่วยธุรกิจในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล

1. โรงแรม 4 แห่ง(หมู่ที่ 3,9)

- 2. ปืมน้ำมัน 3 แห่ง(หมู่ที่ 5,7)
- 3. โรงสี 10 แห่ง(หมู่ที่ 1,3,4,5,6,7,8,9,10,13)
- 4. โรงงานอุตสาหกรรม 4 แห่ง

- การรวมกลุ่มประกอบอาชีพ

ในตำบลท่าวังทองมีกลุ่มอาชีพ 11 กลุ่ม ได้แก่

- 1. กลุ่มอาชีพจักสาน(หมู่ที่ 1)
- 2. กลุ่มอาชีพทำไข่เค็ม(หมู่ที่ 3)
- 3. กลุ่มอาชีพผลิตแชมพูสมุนไพร(หมู่ที่ 13)
- 5. กลุ่มอาชีพผลิตแคบหมู(หมู่ที่ 7)
- 6. กลุ่มอาชีพเลี้ยงหมู(หมู่ที่ 11)
- 7. กลุ่มอาชีพทำขนม(หมู่ที่ 3,11)
- 8. กลุ่มอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า(หมู่ที่ 8)
- 9. กลุ่มอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง(หมู่ที่ 2)
- 10. กลุ่มอาชีพทำสวนผัก(หมู่ที่ 12)
- 11. กลุ่มทำไม้กวาด(หมู่ที่ 14)

- กลุ่มอื่น ๆ 6 กลุ่ม ได้แก่

- 1. คณะกรรมการการพัฒนาศรีสตรีระดับตำบล
- 2. กลุ่มชมรมผู้สูงอายุ
- 3. กลุ่มผู้ใช้น้ำของระบบประปาหมู่บ้าน
- 4. กลุ่มเกษตรกรทำนาท่าวังทอง
- 5. คณะกรรมการประชาคมตำบล
- 6. ชมรมอาสาสมัครสาธารณสุขตำบล (อสม.)

ข้อมูลสถาบันกลุ่มเกษตรกรตำบลท่าวังทอง

ชื่อกลุ่ม		กิจกรรมดำเนินการ
1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	4 กลุ่ม / 145 ราย	แชมพูสมุนไพร ตัดเย็บเสื้อผ้า
2. กลุ่มเกษตรกรทำนา	1 / 152 ราย	จำหน่ายปุ๋ยเคมี
3. กลุ่มกิจกรรม	2 / 72 ราย	ปลูกพืชผัก ,ละหู่

- การขายผลิตผล / ผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน

หมู่บ้านในตำบลท่าวังทองอยู่ห่างจากตลาดในจังหวัดพะเยาไม่มากชาวบ้านสามารถ

ผลิตผลไปขายตลาดในเมืองและตลาดในตำบลท่าวังทองซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 บ้านศาลา ตำบลท่าวังทองอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา

4. การพัฒนาด้านสังคม

- การศึกษา

โรงเรียนประถมศึกษา 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติ 3 แห่ง คือโรงเรียนบ้านนอกเวียง (ตั้งอยู่หมู่ที่ 3) โรงเรียนบ้านศาลา (ตั้งอยู่หมู่ที่ 8) โรงเรียนบ้านดอกบัว (ตั้งอยู่หมู่ที่ 11) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน 1 แห่ง คือโรงเรียนประชารัฐ (ตั้งอยู่หมู่ที่ 3) โรงเรียนอาชีวศึกษา 1 แห่ง (โรงเรียนบริหารธุรกิจพะเยา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งอยู่หมู่ที่ 5) นอกจากนี้ยังบริการการศึกษานอกโรงเรียน ประจำตำบลท่าวังทอง สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 1 ศูนย์ และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 ศูนย์

สถาบันและองค์การทางศาสนา

วัด / สำนักสงฆ์	10	แห่ง	ได้แก่
1. วัดเจติยงาม			หมู่ที่ 1
2. วัดลี			หมู่ที่ 1
3. วัดป่าแดง			หมู่ที่ 2
4. วัดป่าแดงบุญนาถ			หมู่ที่ 3
5. วัดอารมบ้าน้อย			หมู่ที่ 4
6. วัดดอกบัว			หมู่ที่ 5
7. วัดป่าสักคำ			หมู่ที่ 8
8. วัดเชียงทอง			หมู่ที่ 8
9. วัดรัตนวาราม			หมู่ที่ 9
10. วัดผาธรรมนิมิต			หมู่ที่ 12

- วัฒนธรรมประเพณีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ปกติชาวบ้านมีงานประเพณีประจำปีเช่นงานทำบุญสลาก งานสงกรานต์ งานวันทำบุญต่างๆ ชาวบ้านจะช่วยเหลือกันในลักษณะคนภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน

- การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่างๆ

แต่ละหมู่บ้านในตำบลท่าวังทองได้พิจารณาช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ โดยผ่านศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้านเช่นให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ และเบี้ยยังชีพคนพิการให้ทุนการศึกษาเด็กนักเรียนยากจน และสงเคราะห์ผู้ประสบภัยต่างๆ ในหมู่บ้าน ให้กู้ยืมเป็นทุนประกอบอาชีพแก่ชาวบ้านนอกจากนี้ยังมีการสำรองจ่ายให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมและผู้ด้อยโอกาสของกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ตารางที่ 3.4

5. ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมตำบลท่าวังทอง

ชื่อปัญหา	สภาพปัญหา
<p>1. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ</p> <p>1.1 ปัญหาการมีรายได้น้อย</p> <p>1.2 ปัญหาการประกอบธุรกิจในหมู่บ้าน</p> <p>2. ปัญหาด้านสังคม</p> <p>2.1 ปัญหาขาดความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ</p> <p>2.2 ปัญหาขาดการส่งเสริมสวัสดิการและการนันทนาการ</p> <p>2.3 ปัญหาผู้ด้อยโอกาสไม่ได้รับการดูแล</p>	<p>ครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ 1664 ครัวเรือน</p> <p>หมู่บ้านที่ยังมีการทำธุรกิจน้อยคือ หมู่ที่ 14,,12,6</p> <p>หมู่บ้านที่ประสบปัญหา คือ หมู่ที่ 1,5,7,10</p> <p>จากการส่งเสริมด้านการกีฬาไม่มีสนามกีฬาประจำหมู่บ้านจำนวน 14 หมู่บ้าน</p> <p>โดยมีผู้สูงอายุ จำนวน 972 คน ได้รับการสงเคราะห์ 84 คน</p> <p>โดยมีผู้พิการ จำนวน 86 คน ได้รับการสงเคราะห์ 6 คน</p> <p>โดยมีผู้ติดเอดส์ จำนวน 27 คน ได้รับการสงเคราะห์ 3 คน</p>

3.2 วิธีการศึกษา

การศึกษาโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทองและตำบลคงสุวรรณใต้ ศึกษาการพัฒนาของกลุ่มอาชีพ 2 กลุ่ม คือกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง และกลุ่มทำไม้กวาด โดยใช้การศึกษา 2 วิธี

1. การศึกษาตามขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ หมายถึง ระหว่างการดำเนินงานตามโครงการผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานโครงการทำให้ได้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกตและสอบถามความคิดเห็นจากสมาชิกของกลุ่มและผู้ที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนการดำเนินงานของตามโครงการของทั้งสองกลุ่ม
2. การศึกษาตามแบบวิธีวิจัยหมายถึง การศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มหลังจากได้ดำเนินการตามโครงการแล้ว

3.2.1 วิธีการศึกษาของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง

3.2.1.1 การศึกษาตามขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง

1 การทำประชาคม

ระหว่างดำเนินการโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจหมู่บ้านตำบลท่าวังทอง และตำบลคงสุวรรณ ผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานโครงการทำให้ทราบข้อมูลของหมู่บ้าน ตำบลจากทำประชาคมหมู่บ้านตำบลท่าวังทอง ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2544 ณ ห้องประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีคณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน จาก 14 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน รวม 70 คน และเจ้าหน้าที่ อบต. 2 คน ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยา เป็นผู้จัดเตรียมการทำประชาคม 10 คน รวมทั้งวิทยากรดำเนินการประชาคม 3 คน รวมผู้ร่วมทำประชาคม 85 คน

วิทยากร สร้างกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบร่วมแรงร่วมใจโดยใช้แผนที่ความคิด (Mind Mapping) เป็นเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วม เพื่อการค้นหาความต้องการอาชีพของหมู่บ้าน ตำบลและอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้าน หรือตำบลท่าวังทอง แล้วเพื่อนำไปขยายผลให้เป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ และขยายผลจากทำโครงการขยายผลิตภัณฑ์เพื่อจัดสวัสดิการสังคมของหมู่บ้านตำบลต่อไปได้

วิทยากรได้แบ่งผู้เข้าร่วมทำประชาคมออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มค้นหาหมู่บ้านตำบลท่าวังทอง มีอาชีพอะไรที่ได้รับการส่งเสริมจากโครงการลงทุนทางสังคม (SIF) องค์กรเอกชน อบต. และส่วนราชการอยู่แล้วสามารถขยายผลเป็นอาชีพของกลุ่มได้ในนามตำบลโดยมีการเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าและเลขาของกลุ่ม เพื่อระดมความคิดเห็น แล้วให้ผู้แทนกลุ่มนำเสนอ ความคิดเห็นของกลุ่มในการประชุมการทำประชาคมในวันดังกล่าวทั้ง 3 กลุ่ม ได้เสนอกลุ่มอาชีพพัฒนาได้มี 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มทำไม้กวาด ขณะนั้นหมู่ที่ 14

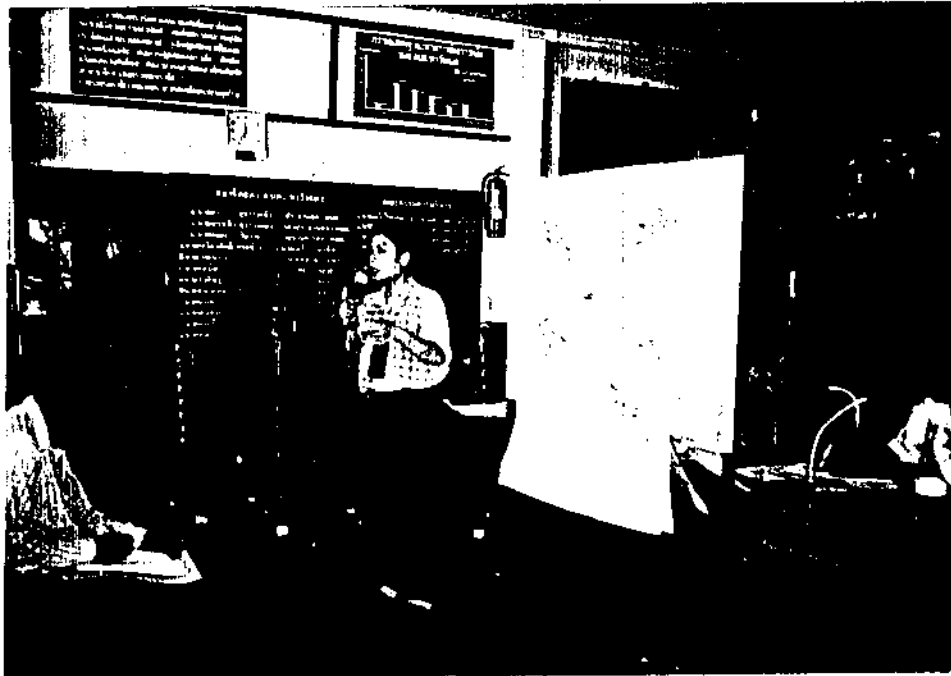
บ้านสันจะเงาะ ดำเนินการอยู่ได้รับการสนับสนุนจากหลวงพ่อบุญของวัดหมู่ที่ 14 2.กลุ่มอาชีพทำไข่เค็ม ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนสถานที่ดำเนินการอยู่ที่หมู่ที่ 3 บ้านป่าแดง 3. กลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋องดำเนินการอยู่ที่หมู่ที่ 2 บ้านห้วยน้ำขาว ได้รับการสนับสนุนจาก อบต.

เหตุผลที่ผู้เข้าร่วมทำประชามติคิดว่าสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพดังกล่าว เพราะสามารถหาวัสดุการผลิตภายในชุมชนหรือท้องถิ่นได้ มีการลงทุนน้อย แล้ววิทยากรให้เลือกอาชีพจาก 3 กลุ่ม ให้เหลือเพียง 1 กลุ่ม เพื่อพัฒนาเป็น 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ และหากเลือกกลุ่มอาชีพอะไรแล้วให้มีการเสนอสถานที่จะไปดูงานด้วย

ผู้เข้าร่วมทำประชามติมีมติเลือกกลุ่มอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง โดยไปศึกษาดูงานที่กลุ่มน้ำพริก บ้านป่าแดง การไปศึกษาดูงานกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้เลือกจะมีปัญหาไม่ยอมรับร่วมการไปศึกษาดูงานและโจมตีกลุ่มอื่นว่าได้รับการสนับสนุนจาก อบต. มากอยู่แล้วควรให้โอกาสกลุ่มอื่นบ้าง

ภาพแสดงที่ 3.1

การทำประชามติของตำบลท่าวังทอง

2 การศึกษาดูงาน

สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยา ได้พากลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง โดยให้คณะกรรมการศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน คัดเลือกผู้นำกลุ่มจากแต่ละหมู่บ้าน ๆ ละ 2 คน จำนวน 14 หมู่บ้าน เป็นจำนวน 28 คน เจ้าหน้าที่ อบต. 1 คน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานและผู้ประสานงาน

โครงการฯ 5 คน รวมทั้งสิ้น 34 คน ได้ไปดูงานกลุ่มทำน้ำพริก บ้านป่าแดง ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในวันที่ 6 สิงหาคม 2544 โดยมีประธานกลุ่มทำน้ำพริกเป็นวิทยากร ทำให้ทราบว่า

1. กลุ่มทำน้ำพริกมีสูตรทำน้ำพริก ผสมระหว่างไทยกับพม่า เพราะแม่สายใกล้ประเทศพม่าและน้ำพริกบรรจุกระป๋องสามารถนำไปขายพม่าได้
2. การบริหารจัดการกลุ่มต้องมีผู้ทำหน้าที่การตลาดการเงินและบัญชี
3. ต้องพยายามพัฒนาความรู้ของสมาชิกกลุ่มเสมอ เช่น มีหน่วยงานราชการเชิญอบรมก็ต้องเข้าร่วมถึงแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับงานกลุ่มโดยตรง
4. น้ำพริกวางจำหน่ายเสี่ยงง่ายเก็บไว้นานไม่ได้

ภาพแสดงที่ 3.2

การศึกษาดูงานของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง

3 การฝึกอบรม

หลังจากที่ได้ไปศึกษาดูงานแล้ว สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคมจังหวัดพะเยา ได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการผลิตโดยการฝึกอบรมการทำน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ให้แก่กลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ในวันที่ 16-17 สิงหาคม 2544 ณ วัดป่าแดง ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมการผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง เป็นคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมราษฎรประจำหมู่บ้าน และผู้สนใจจาก 14 หมู่บ้าน ในตำบลท่าวังทอง หมู่บ้านละ 5 คน เป็น 70 คน และผู้สนใจจากบ้านไชยสถาน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 75 คน ได้ฝึกทำน้ำพริก 4 อย่าง คือ น้ำพริกข่า น้ำพริกถั่ว น้ำพริกปลาแห้ง และน้ำพริกตาแดง โดยมีวิทยากร คือ นางสุนีย์ สุขจิตต์ ผลการฝึกอบรม ได้ผลิตน้ำพริกบรรจุ

กระป๋อง 4 อย่างจำนวน 200 กระป๋อง นอกจากนี้สำนักงานแรงงานและสวัสดิการสังคม จังหวัดพะเยาได้ประสานงานกับสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดพะเยา มอบทุนประกอบอาชีพ ให้กลุ่มจำนวน 30,000 บาท

ฝึกอาชีพแล้วมีการมอบอุปกรณ์และวัสดุฝึกให้แก่กลุ่มและมีการรวมกลุ่มในลักษณะ 2 หมู่บ้านเป็น 1 กลุ่ม มีทั้งหมด 7 กลุ่ม มีการเลือกผู้แทนกลุ่มระดับหมู่บ้านและระดับตำบลมีการแต่งตั้งประธานกลุ่ม เลขานุการของกลุ่ม ของตำบล ในแต่ละกลุ่มระดับหมู่บ้านเมื่อมีการผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋องสามารถกู้ยืมเงินจากของกลุ่มระดับตำบลไปเป็นทุนซื้อวัตถุดิบการผลิตและกระป๋องบรรจุน้ำพริก เพื่อได้ขายผลิตภัณฑ์แล้วขอให้ส่งเงินคืนแก่กลุ่ม เพื่อให้ผู้หมู่บ้านอื่นยืมเป็นทุนต่อไป การผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง มีปัญหาน้ำพริกบางชนิดเก็บไว้นานไม่ได้จะเกิดการเน่าเสียเช่นน้ำพริกตาแดงและการผลิตของแต่ละกลุ่มไม่ได้มาตรฐาน

ภาพแสดงที่ 3.3

การฝึกอาชีพผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง

4. ส่งเสริมการพัฒนาด้านการตลาด

ในการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ให้ได้เพิ่มมากขึ้นสำนักงานแรงงานฯ ได้ส่งเสริมการพัฒนาด้านการตลาดดังนี้

1. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง รวมทั้งได้จัดทำสติ๊กเกอร์ติดผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม
2. การตั้งราคาของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋องมี 2 ราคา คือ กระป๋องใหญ่ 20 บาทและกระป๋องเล็ก 10 บาท

3. ออกงานขายสินค้าและทักษะศึกษาดูงาน การแสดงสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ ภาคเหนือตอนบน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการไปครั้งนี้ได้ขายน้ำพริกบรรจุกระป๋อง เป็นเงิน 1,000 บาท และได้หาตลาดในเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนี้ได้นำผู้นำกลุ่มและผู้ที่ทำหน้าที่การตลาด ไปหาตลาดและแหล่งวัสดุการผลิตราคาต่ำ เพื่อลดต้นทุนการผลิตในจังหวัดลำปาง ตาก นครสวรรค์ และกรุงเทพมหานคร ทำให้กลุ่มสามารถหาแหล่งวัสดุ การผลิตที่มีราคาต่ำ เช่น กระจ่างพลาสติกบรรจุน้ำพริก เป็นต้น

4. การส่งเสริมการขายผลผลิตของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง ตามงานต่างๆ ในจังหวัดพะเยา เช่น งานมหาวิทยาลัยนเรศวร งานแสดงอัญมณี ที่ศูนย์อัญมณีจังหวัดพะเยา งานประชุมเครือข่ายส่งเสริมสร้างความเข้ม แข็งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ณ โรงแรมเกทเวย์ อำเภอเมือง เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มยังขายผลิตภัณฑ์ ในหมู่บ้าน ตำบลของกลุ่ม

ภาพแสดงที่ 3.4

การพัฒนาการตลาด

3.2.1.2 การศึกษาตามแบบวิธีวิจัยของกลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง

หลังสิ้นสุดการดำเนินการตามโครงการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้าน ตำบลท่าวังทอง และ ตำบลคงสุวรรณ ได้ศึกษากลุ่มผลิตน้ำพริกบรรจุกระป๋อง โดยใช้แบบสัมภาษณ์การประเมินผล โครงการพัฒนา สังคมและเศรษฐกิจในหมู่บ้านและแบบสรุปผลการดำเนินงาน ได้สัมภาษณ์ผู้แทนกลุ่มที่เป็นหัวหน้าและสมาชิก ของกลุ่มโดยการสุ่มตัวอย่างจาก 14 หมู่บ้าน จำนวน 8 คน เป็นชาย 3 คน หญิง 5 คน อายุระหว่าง 35 – 50 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา 6 คน มัธยมศึกษา 2 คน เป็นผู้ดำรงตำแหน่งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน